

man ikke i saa vid Udstrækning burde lægge Friheden i Folkets Hænder, som man har gjort. Hvis det er Meningen — og det kan tænkes muligt — at dette skulde kunne forstaaes saaledes, kan jeg ikke gaa med dertil (Ufbrudelse). Ja, saaledes som det staar, er jeg ikke sikker paa det. Det staar saaledes, at man kunde sige, det var specielt Arbejderne, hvis „sædelige og aandelige Tilstand“ skulde oplyses. Jeg har ikke sagt noget imod, at vi saa en Definition af Ordet Sædelighed — jeg ønsker det tværtimod — og navnlig, at vi saa de ærede statistiske Medlemmers Mening at høre om, hvad man mener med at undersøge Folkets sædelige Opfattelse, og i det hele den sædelige Tilstand. Jeg føler mig overbevist om, at Overklasserne, som man plejer at kalde dem, i vort Samfund i lige saa høj Grad trænge til at saa deres sædelige Tilstand undersøgt som Arbejderstanden. Der er ikke noget specielt at hente hos Arbejderne i den Retning, forekommer det mig. Lige saadan forekommer det mig at gaa med den aandelige Tilstand. Det vil vistnok være rigtigt at begynde fra oven i denne Henseende. Der er jo forskellige Meninger om, hvorledes Ordet sædelig bedst bør opfattes. Vi have en Opfattelse, som gaar i en særegen Retning, men vi have ogsaa enkelte Videnskabsmænd, som have gjort en anden Opfattelse af Ordet sædelig gældende, nemlig de forskellige Samfundsklassers hele Syn paa Samfundsforholdene, det Indtryk, de modtage, og det Livssyn, som de i det hele have. Vi have Videnskabsmænd, som have gjort gældende, at Samfundets velstillede Klasser ved deres Syn paa de til Stede værende Forhold, ved den Maade, hvorpaa de fra den økonomisk sikrede Tilstand, hvori de leve, se paa Livet, og ved den Maade, hvorpaa de fra den Ret, som de ifølge hele deres medfødte heldige Stilling have i vort Samfund, have vænnet sig til at se paa og behandle andre mindre heldig stillede Borgere i Samfundet — jeg siger, at der er forskellige Videnskabsmænd, der stemple hele denne Klasse Medborgeres Syn paa Forholdene som i høj Grad usædelig. Og jeg kunde ønske at saa at vide, om det er paa denne Maade, at man vil undersøge Folks sædelige og aandelige Tilstand, eller om det er ud fra den anden Betydning af Ordet, som man veed, at der ligger deri. Jeg vilde ønske at saa dette oplyst, og saa vilde jeg anmode den ærede Ordfører om at saa det første Stykke af Punkt 3 i § 4 affattet paa en saadan Maade — hvad vi jo nærmere kunne tale om — at det blev slaaet fast, at vi skulde have en Arbejderstatistik, og at

det ikke maa staa hen ved et „f. Eks.“ som Mindretallet rigtig har bemærket. Der næst vilde jeg gjerne have slaaet fast, dersom jeg skulde give Forslaget min Stemme, at de Dplysninger, som der her i Punkt 3 ere omtalte, ogsaa skulde indhentes om Arbejderklassens forskellige Livsvilkaar, bleve indhentede ikke alene hos Arbejdsgiverne og hos de bedre stillede i Samfundet, men at de navnlig ogsaa bleve indhentede ved Hjælp af Arbejdernes egne Organisationer. Vi have for Tiden en om end ikke fuldstændig social Statistik her i Kjøbenhavn, saa dog en Industristatistik, der jo er et Stykke af Socialstatistikken, men den er hovedsagelig bygget paa de Dplysninger, som ere fremkomne fra Arbejdsgivere, og den Difference, som der bliver mellem Arbejdsgivernes og Arbejdernes egne Opgivelses angaaende Arbejdernes sociale Forhold og Livsvilkaar er ikke saa ganske ubetydelig. Jeg mener, at det absolut er i en virkelig god Statistiks Interesse at saa Dplysninger fra de Rilder, hvorfra de kunne ventes at blive de naturlige og rigtigste, og man kan ikke vente, at saa det bedre noget Steds fra end fra Arbejdernes egne Organisationer. Derved har jeg selvfølgelig ikke sagt noget om, at man ikke ogsaa skulde indhente Dplysninger fra Arbejdsgiverne og stille disse to Ting sammen imod hinanden for at se, hvem der har Ret i sine Opgivelses, og altsaa saa oplyst ved den gensidige Berigtigelse de sande Forhold. Men hidtil er man gaaet forbi de Dplysninger, som Arbejderne selv ere fremkomne med, selv om de ere fremkomne fra deres egne vel organiserede Foreninger. Det er jo noget, som selv vore Modstandere i de senere Aar ikke alene udenfor men ogsaa i denne Sal have maattet indrømme, at Arbejdernes Foreninger ere vel organiserede. Vi have for ganske nylig af det ærede Medlem fra Frederiksberg, hørt Tale om Arbejdernes udmærkede Organisation, der lægger et Tryk paa hele Samfundsviklingen, paa den hele Verden, og naar man her har udtalt sin Anerkendelse af disse Organisationer, mener jeg, at man ogsaa har den Pligt at gaa til dem for at saa Dplysninger om Arbejdernes materielle Livsvilkaar. Naar man vil grunde en Statistik for Arbejdernes Vedkommende, ønsker jeg at slaa fast, at man ikke skal indhente ensidige Dplysninger, thi saa vil den ikke blive en virkelig Arbejderstatistik. Men hvis man virkelig vil gaa ind paa, hvad jeg ikke kan se, at man har nogen som helst Grund til at modsætte sig en virkelig alsidig Arbejderstatistik, kan jeg for mit Vedkommende godt gaa med til at stemme for Lov-